

«Lokalhistorien bidrar til å gi et sted særpreg og egenart, med kvaliteter som gjør eierne og innbyggerne stolte og gir dem en følelse av fellesskap.

Kommunene har ansvaret for å ta vare på et representativt utvalg av kulturarven, fra ulike epoker, sosiale lag, næringer og etter ulik byggeskikk og arkitektur.» -

St. Meld. 35

# Planprogram

## Kommunedelplan for kulturminner

Dato: 25.11.16

Revidert: 12.05.17

Fastsatt: 30.05.17



Stange kommune

## Innhold

Hvorfor kommunedelplan for kulturminner? .....	3
Bakgrunn for planarbeidet .....	5
Rammer for arbeidet .....	5
Plan- og bygningsloven .....	5
Kulturminneloven .....	5
Kulturloven .....	6
Målet med planarbeidet og metode .....	7
Avgrensning .....	7
Fremskaffe informasjon om kulturminner og -miljøer i kommunen .....	8
Verdivurdering .....	8
Prioritering av områder og tema i planarbeidet .....	<b>Feil! Bokmerke er ikke definert.</b>
Plantype, prosess og innhold .....	9
En kommunedelplan .....	9
Medvirkning .....	9
Organisering .....	10
Status for kulturminner/miljøer i Stange kommune .....	10
Kommunedelplanen for kulturminner og andre kommunale planer .....	10
Forholdet til kommunens planstrategi .....	10
Forholdet til områdeplan for Stangebyen .....	11
Forholdet til kommuneplanen .....	11



Husmannsplassen, Hjørnet på Lillehov

## Hvorfor kommunedelplan for kulturminner?

Stange har en lang og stolt historie som er viktig å ta vare på og vise frem. Kulturminner er en del av vår felles arv og hukommelse, og er en viktig kilde til kunnskap, til opplevelser og som bruksverdi. Kulturminnene sier noe om lokal historie og er med på å styrke tilhørighet og lokal identitet. Med kulturminner åpner det seg en mulighet for å tolke og forstå hvordan mennesker har levd tidligere. Dette gir oss et grunnlag til å skjønne vår egen samtid, og for bedre å planlegge det samfunnet vi ønsker oss for fremtiden.

De fleste kulturminner fra nyere tid er bygninger og det kulturlandskapet de er en del av. Dette gjelder særlig for Stange, med et nasjonalt anerkjent kulturlandskap med spor av menneskelig aktivitet datert helt tilbake til steinalderen. Stange kommune er unektelig

### Hva er et kulturminne?

Kulturminner er alle spor etter menneskers liv og virke i vårt fysiske miljø. Begrepet omfatter også steder det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Også naturelementer med kulturhistorisk verdi er kulturminner, eller kan inngå som del av et kulturminne.

### Hva er et kulturmiljø?

Et område der kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng. Også naturelementer med kulturhistorisk verdi kan inngå i et kulturmiljø.

interessant i kulturhistorisk perspektiv med sine gamle jordbrukstradisjoner, skogbruksmiljøer, tidlige industriminne, husmannsplassene og den avgjørende



åpenhet

trygghet

mangfold



lokaliseringen av jernbanen i 1880. Utover dette, kommer stadig nye og interessante kulturminner til, og kan bli aktuelle som verneverdige objekter.

Imidlertid er det mange kulturminner som forsvinner hvert år. Bygninger blir bygget om, revet eller dårlig vedlikeholdt. Fra registreringer gjort av betydningsfulle bygninger i Stangebyen i 1976, står i dag 28 av 48 registrerte bygninger. Videre er 105 av 250 SEFRAK<sup>1</sup>-bygg forsvunnet fra Stangebyen siden de ble registrert mellom 1970-1990-tallet. Det er nødvendig å huske på at et kulturminne er en ikke-fornybare ressurs, og vil aldri kunne gjenskapes om det ødelegges. Det er derfor vesentlig at utvalgte kulturminner som representanter for en tid og historie, tas godt vare på og forvaltes bærekraftig. Kulturminner har ikke kun en egenverdi i kraft av sin alder og historiske uttrykk, men kulturminner har også en betydningsfull *bruksverdi* som bidrar til verdiskaping og identitetsbygging for folk, og som er med på å skape attraktive byer og bygder. Målet med kommunedelplanen er ikke bare å verne om det vi har, men å opplyse om og forvalte de kulturminnene vi har, slik at vi i dag, men også fremtidige generasjoner kan oppleve, ha glede av og lære av dem.

Plan- og bygningsloven er det viktigste verktøyet vi har for å ivareta mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø. Kommunen som planmyndighet er i så måte en sentral aktør i forvaltning av vår lokale, regionale og nasjonale kulturarv.

For å kunne utøve en praksis med bevaring og en hensynsfull forvaltning og bruk av kulturminnene, er det avgjørende å ha kunnskap og kjennskap til de kulturminner og -miljøer som finnes der ute. Det gjeldende nasjonale mål for kulturminneforvaltning er:

*«Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer skal forvaltes og ivaretas som bruksressurser og som grunnlag for opplevelse og videreutvikling av fysiske omgivelser. Et*

<sup>1</sup> SEFRAK = «Sekretariatet For Registreringer Av faste Kulturminne i Noreg»

*representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på i et langsiktig perspektiv som kunnskapsressurser og som grunnlag for opplevelse.» (St.prp.nr.1)*

Jamfør de nasjonale målene for kulturminneforvaltning forventes det ikke at man skal ta vare på alt. Det må gjøres et systematisk utvalg. Dette er ikke bare viktig med tanke på bevaring av kulturminner, men et godt utvalg er også vesentlig for å avgjøre hva man ikke skal ta vare på. Samfunnet endrer seg stadig, og utvikling og utbygging er nødvendig og ønskelig. Særlig i tettsteder og knutepunkt er utbyggingspresset stort. Nettopp av den grunn vil et godt arbeid rundt utvalg av kulturminner bli sentralt slik at vern ikke går på bekostning av nødvendig utvikling,



*Brovold kjøtt i Stangebyen er en typisk sentrumsbygning fra 60-tallet. Forretningen har en vesentlig lokalhistorisk verdi og bruksverdi. Men bygningen og dagens drift gir også et nostalgisk og unikt innblikk i tradisjonell og spesialisert vareutsalg, som var typisk i bysentrum før kjedebutikkernes tid.*

men også at utviklingen ikke forringer de historiske sporene vi finner rundt oss i lokalsamfunnet. Utvalget forutsetter følgelig at man har kjennskap til og kunnskap om kulturminnetminnet, og at man forstår verdien av det.

Helt konkret vil kommunedelplanen basere seg på omfattende registreringer av kulturminner i kommunen som skal

dokumenteres med tekst og bilder, og deretter tildeles en verdi som et grunnlag for vern. Data som produseres skal digitaliseres og gjøres tilgjengelig gjennom Riksantikvarens nettbaserte database Askeladden og i kommunes kartløsning. Dette vil bli et viktig grunnlag for kommunens kulturminneforvaltning i lang tid fremover. Planarbeidet vil innebære å innhente, samle og systematisere kunnskap og informasjon om kommunens kulturminner og –miljøer. Det vil være et nyttig bidrag i overordnede planer, reguleringsplaner og i byggesaker, og det fremmer forutsigbarhet i forvaltning, både for administrasjonen og for politikerne.

### Bakgrunn for planarbeidet

Det er satt nasjonale mål for bevaring av landets kulturminner. St. meld. 35 (2012-2013), *Framtid med fotfeste*, legger vekt på styrking av den kommunale kompetansen på kulturminnefeltet, og på hvor viktig det er at kommunene skaffer seg oversikt over verneverdige kulturminner i kommunen gjennom kulturminneplanen. Alle kommuner har plikt til å ta ansvar for å bevare og videreutvikle kommunens kulturhistoriske verdier.

Som et ledd i dette oppfordrer Hedmark fylkeskommune og Riksantikvaren kommunene til å delta i prosjektet «Kulturminne i kommunen»(KIK), som inngår i det nasjonale satsingsområdet «Kunnskapsløftet for kulturminnekompetansen». Prosjektet skal sette kulturminner på kommunens agenda gjennom kartlegging og registrering av viktige kulturminner og -miljøer, samt å utarbeide en kommunedelplan for kulturminner.

Stange kommune ble invitert av Hedmark fylkeskommune til å delta i dette prosjektet 5. januar 2016. Stange kommune søkte dermed om tilskudd og deltagelse i prosjektet og fikk 25.04.2016 innvilget den søknaden fra Hedmark fylkeskommune. Kommunen har dermed fått tilsagn om 100 000 kroner i 2016. Kommunen har allerede sendt inn en søknad

til Riksantikvaren om midler tilsvarende 100 000,- for 2017. Denne søknaden vil bli behandlet i 2017.

### Rammer for arbeidet

#### Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven er kommunens viktigste verktøy for å ta vare på mangfoldet av kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Til grunn for arealplanlegging etter plan- og bygningsloven ligger hovedprinsippene i miljøvernet:

- bærekraft
- sektoransvar
- føre-var-prinsipp
- kostnadseffektivitet.

Kulturminner og kulturmiljø kan sikres i reguleringsplaner på tre måter:

- Generelle bestemmelserknyttet til verdikategori eller annen type kategori
- Arealformål LNF med underformål vern av kulturminner og kulturmiljø, § 12-5.5
- Hensynssoner med bestemmelse, § 12-6
- Bestemmelser til arealformål, § 12-7

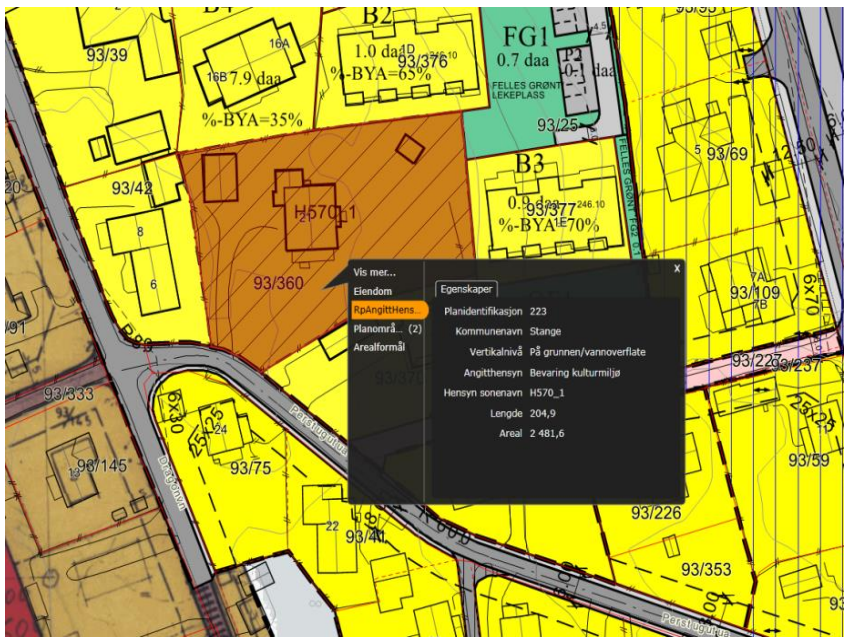
#### Kulturminneloven

##### § 1 Lovens formål

*Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.*

*Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelige kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og framtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.*

*Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.*



*Bruk av plan- og bygningsloven i kulturminneforvaltning:  
Eksempel på hensynssone med bestemmelse i reguleringsplan  
for Jægersborg i Stangebyen*

### 3. HENSYNSSONER (pbl § 12.6)

#### 3.1 BEVARING AV KULTURMILJØ, H570

3.1.1 Gårds- og bruksnr. 96/360 er Sefrak-registrert og har særlig historisk interesse, generelt, kulturelt og arkitektonisk, og skal bevares som et kulturmiljø. Nye bygninger skal fortrinnsvis legges slik at de danner tun med eksisterende bygninger og tilpasses miljøet med hensyn til størrelse, proporsjoner og materialbruk. Søknad om tiltak på eiendommen skal forelegges vernemyndigheten.



### Kulturloven

#### § 1. Føremål

*Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmaktes ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.*

#### Herunder § 2

*b) verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv.*

### Regionale føringer

Fylkesdelplan for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer, Hedmark fylkeskommune.

Målene for kulturminnevernet i Hedmark er å

- sikre mangfoldet og særpreget i Hedmarks kulturminner og kulturmiljøer som del av en helhetlig miljø- og arealforvaltning

- sikre et utvalg kulturminner og kulturmiljøer av nasjonal verdi og et representativt utvalg av regiontypiske kulturminner og kulturmiljøer i Hedmark
- styrke sosial og kulturell tilhørighet og lokal utvikling ved tilrettelegging og bruk av kulturminner og kulturmiljøer
- legge grunnlag for vern og utvikling av Hedmarks kulturminner og kulturmiljøer gjennom brede samarbeidsprosesser og aktiv bruk av planen

Noen strategier for arbeidet med kulturminnevern i Hedmark er å

- utarbeide verne- og utviklingsplaner på kommune- og fylkesplannivå som sikrer kulturminnernes plass i en helhetlig miljø- og arealforvaltning
- anvende plan- og bygningsloven aktivt i plan- og byggesaksbehandlingen for å sikre lokale og regionale kulturmiljøer og kulturminner for ettertiden





«Kulturlandskap er alt landskap som er påvirket av mennesker. Betegnelsen brukes når det fokuseres på den menneskelige påvirkningen av landskapet, og særlig ofte om jordbrukslandskap.» (Riksantikvaren)

Stange har et unikt jordbruks- og kulturlandskap med jordbruksaktivitet datert helt tilbake til steinalderen. I dag finner vi innslag av gamle gårdstun, alleer og gårdsveger, som er interessante og vakre kulturminner.



- sikre at kulturminner får en sentral rolle i stedsutviklingsprosjekter og i lokal planlegging
- bidra til å styrke kommunenes og fylkeskommunens rolle som utviklingsaktør på kulturminneområdet

- et omfattende og systematisk kulturminneregister med bilder og informasjon som blir gjort tilgjengelig digitalt for kommunens saksbehandlere og for allmennheten
- en verdivurdering av kulturminner/miljøer
- sterk grad av medvirkning og deltakelse fra lokalbefolkning, historielag og andre interesserte

### Målet med planarbeidet og metode

Det overordnede målet ved å utarbeide kommunedelplan for kulturminner er å styrke kulturminnevernet i kommunen, opplyse og bevisstgjøre befolkningen om vår kulturarv og hva vi har, samt å fremme verdiskapende bruk som vil være en gode for fremtidige generasjoner gjennom:

- en plan som er juridisk bindende og politisk forankret

### Avgrensning

Planarbeidet har til hensikt å kartlegge og registrere et utvalg kulturminner i hele kommunen for å ivareta kulturarven. Kulturarv brukes som en samlebetegnelse for materiell og immateriell kultur. Materielle kulturminner referer ofte til faste objekter som bygninger, brønner, bruer osv., men det kan også dreie seg om mer abstrakte objekter som

kulturlandskap, kulturmiljø, hager og veger. Immaterielle kulturminner er mindre håndgripelige ting, som eksempelvis språk, navn eller fortellinger. Dette planarbeidet omfatter ikke immaterielle kulturminner.

Videre vil heller ikke arkeologiske kulturminner bli aktuelt å registrere i forbindelse med denne planen. Arkeologiske kulturminner fra før år 1537 er automatisk fredet. Askeladden har god oversikt over kommunens arkeologiske kulturminner, og det er Fylkeskommunen som er forvalter av disse kulturminnene.

### Fremskaffe informasjon om kulturminner og -miljøer i kommunen

Registreringer innebærer å dokumentere historien, status, beskrivelse og bilder av et kulturminne. Denne informasjonen kan skaffes gjennom at registrator selv går ut i felt, eller ved å bruke eksisterende litteratur, muntlige kilder og registreringer gjort i forbindelse med utredninger til andre planer.

Alle registreringene som gjøres skal legges inn i Riksantikvaren sin digitale kartdatabase for kulturminner, Askeladden. Slik vil registreringene automatisk gjøres tilgjengelig for alle gjennom kommunens egen kartløsning som temakart. Det er også en måte å kategorisere informasjon og bilder, samt å bevare informasjonen for senere bruk. I dette gis kulturminnene også en verdivurdering som er nyttig i saksbehandling som berører det bestemte kulturminnet. Videre vil registreringene fungere som et grunnlag for arbeidet med kommunedelplanen. Utvalgte kulturminner- og miljøer nedfelles i selve plandokumentet med kart, kategorisering og beskrivelse.

### Verdivurdering

Verdiene kulturminnet tildeles er koblet til det vernet kulturminnet vil få i planlegging og saksbehandling. Verneverdiene kan bli tilknyttet bestemte bestemmelser for arealformål, generelle bestemmelser knyttet til verdikategorier eller annen type kategori,

eller hensynssoner med tilhørende bestemmelser i planer.

Kulturminneplanen vil nok følge Hedmark fylkeskommune som deler verdityper inn i tre hovedkategorier; kunnskapsverdier, opplevelsesverdier og utviklingsverdier. Stikkord i den forbindelse kan være basert på kulturmiljøets/kulturminnets representativitet, autentisitet, kvalitet eller tilstand, estetisk verdi og arkitektur, og tydelighet eller lesbarhet.

TILSTANDSVURDERING (kryss av)	god	middels	dårlig	forfalt
Kommentarer				
VERDIVURDERING				
Hvilke egenskaper har objektet?				
kunnskapskilde	håndverk	alder/tidsdybde	arkitektur	
identitet	pedagogisk	miljøskapende/stroksverdi	opplevelse	
autentisitet (i forhold til materialer, utseende)	representativitet/sjeldenhet	bruksverdi		
sosialhistorisk	symbol			
Kommentarer				
Har objektet potensiale som ressurs i lokal utvikling og verdiskaping?				

### Arbeidsskjema for verdivurdering av kulturminner/miljøer (fra Ringsaker kommune)



En variabel som verdivurderes er bl.a. objekters arkitektur og sosialhistorie. Nordbyvillaen (bildet) i Sandvika ble tegnet av den kjente funksionarkitekten Rolf Prag for fabrikkeier Emil Nordby i 1938.



## Plantype, prosess og innhold

### En kommunedelplan

1. Innledning
2. Kart over de viktigste kulturminnene
3. Liste/beskrivelse av kulturminnene og kulturmiljøene
4. Verdivurdering av kulturminnene og redegjørelse for hvordan verdikategorier kan knyttes opp til hensynssoner, retningslinjer og bestemmelser i øvrige planer.
5. Plan for hvordan hensynet til kulturminnene skal integreres i øvrig kommunal planlegging og virksomhet – sammenheng med ny sentrumsplan og kommuneplanens arealdel
6. Handlingsplan

Det er også tenkt at planen skal inneholde en redegjørelse for de tilskuddsordningene som finnes i forbindelse med istandsetting, sikring og skjøtsel av kulturminner. Det innebærer en oversikt over aktuelle tilskuddsordninger, men også en beskrivelse av hvordan man kan søke. Planen skal være et styringsdokument og et

redskap til hjelp for saksbehandlere, politikere og eiere av kulturminnene.

### Medvirkning

Planarbeidet skal legge opp til bred medvirkning. Som kommunedelplan vil planen legges ut til offentlig høring, og hvem som helst kan komme med innspill til planen. Utover det rent formelle ved medvirkning i planprosessen, vil det også legges til rette for bred deltakelse fra publikum i forbindelse med registreringer av kulturminner. Det må understrekes at den viktigste kunnskapen om kommunens kulturminner finnes der ute hos innbyggerne. Det vil være lite hensiktsmessig å operere uten hjelp fra lokalbefolkningen i Stange med den verdifulle kunnskapen folk innehar og kjennskap til de kulturminner som finnes der ute. Det er planlagt å arrangere åpne møter, hvor det også kan bli aktuelt med kulturhistoriske vandringer i Stangebyen.

Det skal videre legges opp til at hvem som helst skal kunne utføre kulturminneregistreringer. Et registreringsskjema skal legges ut på kommunens hjemmeside med bruksanvisning for hvordan man kan gjennomføre registreringer. Deretter kan registrator sende



*Fotografering ble gjort ifm. SEFRAK-registreringer i Stange kommune på 70- og 90-tallet. Den planlagte kulturminneplanen vil bidra med et stort og oppdatert bildearkiv. Fjeldmora (bilde) på Sanderud var den gamle direktørboligen for sykehuset. I dag fungerer bygningen som barne- og ungdomsskole for pasienter.*

inn skjema med bilder til kommunen, som på sin side digitaliserer opplysningene og verdivurderer det registrerte kulturminnet.

Planarbeidet vil også utføres med innspill og støtte fra spesielle kompetansemiljøer og kunnskapsbærere, som bl.a. historielaget, fagmiljøer i Fylkeskommunen og andre eksterne.

### Organisering

Det skal opprettes en arbeidsgruppe basert på en tverrfaglig deltakelse med representanter fra ulike kommunale avdelinger. Det er satt som mål å ha en gruppe bestående av en representant fra kulturavdeling, landbruksavdelingen, planavdelingen og fra byggesak. For øvrig kan politikerne, gjennom den politiske behandlingen fungere som referansepersoner inn mot planen.

Kommunen har selv ansvar for å varsle oppstart, gjennomføre offentlig ettersyn og høring av planen. I høringsperiodene ønskes det innspill fra offentlige parter og private interessenter og andre interesserte. Det skal også legges opp til et samarbeid og tett kommunikasjon med Stanges historielag og Fylkeskommunen.

### Status for kulturminner/miljøer i Stange kommune

Det har blitt gjort få registreringer av kulturminner i Stange, og av den grunn har kommunen manglet et etterlenget styringsverktøy i planlegging. Noe har blitt gjort. I arbeidet med kommunedelplan for Tangen i 2014, ble det utført registreringer i og rundt Tangen. På 70 – 90-tallet ble det gjennomført nasjonale registreringer av SEFRAK-bygg. Registreringene er riktignok ingen verdivurdering, men snarere en tidfesting av bygningene. SEFRAK-registreringene vil likevel være nyttige for arbeidet med kartlegging og registrering i dette planarbeidet.

I 1976 ble det også gjort registreringer i Stangebyen av kulturminner og kulturmiljøer som enten var av særlig interesse, eller var berørt eller truet av reguleringsarbeid. Det ble

nedtegnet i en rapport og stedsanalyse utarbeidet av Bjørn Casper Horgen og Sturla Skancke. Av de 48 bygningene/bygningsmiljøene som ble registrert, er i dag 28 igjen. I tillegg er flere av de gjenværende byggene forfalt, bygget på eller endret på til en tilstand hvor det er vanskelig å kjenne igjen det opprinnelige bygget.

Den manglende oversikten i kommunens forvaltning innebærer også manglende kunnskap om hva som har gått tapt av verdifulle kulturminner gjennom årene. Det vi vet er at det på landsbasis går tapt mange kulturminner knyttet til riving, offentlige planer og forfall. I Stangebyen alene har omtrent 105 av 250 SEFRAK-bygg forsvunnet siden de ble registreringen på 70-90-tallet.

Selv om det mangler tilstrekkelig registreringer i Stange kommune finnes rikelig med litteratur om ulike grender, forretningsmiljø, kulturlandskapet, hager og om Stanges kulturarv, skrevet av fagmiljøer, historielaget og andre interesserte innbyggere. Disse kildene vil være til stor hjelp for dette planarbeidet.

### Kommunedelplanen for kulturminner og andre kommunale planer

#### Forholdet til kommunens planstrategi

I formannskapetets møte 5. oktober valgte formannskapet å offentliggjøre forslag til kommunal planstrategi 2017-2021. Vedtaket er gjort offentlig i 30 dager, med frist for innspill satt 15. november. Plan- og driftsutvalg fikk forslag til kommunal planstrategi opp til behandling i møte 1. november 2016. Endelig vedtak om kommunal planstrategi ventes behandlet i formannskapetets møte 29. november samme år, med sluttbehandling i kommunestyret 15. desember. I den kommunale planstrategien åpnes det for igangsetting av en kommunedelplan for kulturminner.

### Forholdet til områdeplan for Stangebyen

Arbeidet med sentrumsplan for Stangebyen er påbegynt. Det er varslet oppstart av planen og planprogrammet ligger ute på offentlig høring, med frist for innspill 25.11.16. Sentrumsplanen skal angi arealdisponeringen i sentrum og eventuelle hensyn som må ivaretas ved disponering av arealene. Det er viktig å få på plass en kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer nå, for å sikre eventuelt viktige kulturminner innenfor planområdet. Planprogrammet for sentrumsplanen peker på «vern gjennom bruk» som et godt hovedprinsipp for å utnytte potensialet som ligger i eldre, identitetsskapende bebyggelse og miljøer.



Områdeplan for Stangeby'n legger opp til en sentrumsutvikling som blant annet bygger på «vern gjennom bruk». Triangelen (bilde) ble bygd etter brannen i 1911. Det har vært i bruk som forretning siden og er et betydelig element i sentrumsbildet i Stangeby'n.

Kartlegging, utvalg og verdivurdering av Stangebyens kulturminner vil være et viktig grunnlag for det påbegynte arbeidet med sentrumsplanen. Det vil være essensielt for å

vurdere hvilke bygninger som burde ivaretas og vernes, men også hvilke kulturminner som ikke har de historiske kvalitetene som gjør dem til et viktig kulturminne. Det er meningen at kulturminneplanens arbeid med Stangebyen som område skal gå parallelt med sentrumsplanen. Blant annet er det planlagt en workshop-dag hvor en arbeidsgruppe utarbeider en kulturhistorisk stedsanalyse av Stangebyen ved hjelp av Riksantikvarens analyse-verktøy, DIVE<sup>2</sup>.

Det arbeidet som gjøres gjennom kartlegging og registrering av kulturminner i Stangebyen i kommunedelplanen for kulturminner, vil ligge som et utredningstema for sentrumsplanen. Med det som grunnlag, vil sentrumsplanen videre kunne implementere bestemmelser og retningslinjer som tilrettelegger for «vern gjennom bruk».

### Forholdet til kommuneplanen

Arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel starter opp høsten 2017. Arealstrategien vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel, som nå blir løftet fram i kommuneplanens arealdel, skal fokusere på fortetting og utvikling i tettstedene, opprettholde grendestrukturen, og et fokus på kulturlandskapet og Mjøsa.

Samfunnsdelen sier blant annet:

*«Mjøsa og det verdifulle kulturlandskapet i kommunen spiller en viktig rolle for kommunens identitet. Kulturminnene, kulturmiljøene og naturlandskapet i kommunen vår bærer preg av mangfold, fra de store jordbruksarealene i Stange vestbygd, til de små i Åsbygda.»*

Fokusområdene i arbeidet med første utgave av kommunedelplan for kulturminner vil reflektere de områdene som pekes ut i arealstrategien. Planprogrammet for

<sup>2</sup> DIVE står for **D**escribe (beskrive), **I**nterpret (fortolke), **V**aluate (vurdere) og **E**nabling (iverksette/aktivere). Det er et verktøy utviklet av Riksantikvaren for å gjennomføre en kulturhistorisk stedsanalyse.



kommuneplanens arealdel uttrykker følgende  
*«Det betyr at kommuneplanens arealdel kan trekke veksler på kulturminneplanen innenfor de prioriterte områdene og temaene.*

*Vurderingskriterier for hensynssoner eller annet vern fastsettes dermed i kulturminneplanen og får føringer for vurderinger som skal gjøres i arealdelen.»*